

27.5.2003

Oikeusministeriö

OIKEUSMINISTERIÖN TILINTARKASTUSKERTOMUS VUODELTA 2002

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa oikeusministeriön tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2002 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja, KHT, JHTT Jorma Heikkinen ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö, JHTT Erkki Pitkänen.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut oikeusministeriön tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS**Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot ja laskelmien tarkastelu**

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, onko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot laadittu olenmaisilta osin oikein.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti.

Tilinpäätöslaskelmien liitteenä esitetyt tiedot on tarkastuksessa todettu esitettyiksi talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tilinpäätösasiakirjassa on esitetty tilinpäätöslaskelmien tarkastelu talousarvioasetuksen mukaisesti.

Tuloksellisuuden kuvaus ja maksullisen toiminnan kannattavuustiedot

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä sen perustana olevaa laskentatointia on tarkastettu rajatusti riskianalyysiin perustuen. Tarkastus on kohdennettu esitettyjen tietojen oikeellisuuteen olennaisuus huomioon ottaen ja se on kohdistettu käräjäoikeuksien, ulosottolaitoksen ja oikeusaputoimistojen tuloksellisuuden kuvauksen taloudellisuus-, tuottavuus-, kustannus- ja suoritetietoihin ja kustannusvastaavuuslaskelmiin sekä niiden perustana olevaan laskentatoimeen riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi, sisältävätkö tarkastetut tuloksellisuuden kuvaukset ja kustannusvastaavuuslaskelmat olennaisilta osin oikeat ja riittävät tiedot. Palvelukyvyn osalta on tarkastettu esitettyjen tietojen riittävyttä.

Tuloksellisuuden kuvauksessa esitetyt käräjäoikeuksien ja ulosottolaitoksen tuottavuus- ja suoritetiedot ovat olennaisilta osin luotettavia, mutta taloudellisuustiedot ovat menopohjaisia. Oikeusaputoimistojen menopohjaisissa taloudellisuustiedoissa sekä tuottavuus- ja suoritetiedoissa on tarkastuksessa todettu niiden luotettavuutta ja riittävyttä heikentävää arvionvaraisuutta johtuen toiminnan muutoksista ja uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönotosta, joka saatiin päätökseen vuoden 2002 aikana.

Kun tilinpäätöksessä tietoja ei ole kustannusvastaavuuslaskelmia lukuunottamatta esitetty kustannuspohjaisina, ei tuloksellisuudesta taloudellisuuden kehityksen osalta esitettyjä tietoja pelkästään menopohjaisina voida pitää riittävinä eikä luotettavina. Tarkastetuissa kustannusvastaavuuslaskelmissa esitetyt tiedot ovat luotettavia ja riittäviä. Käräjäoikeuksien ja ulosottolaitoksen palvelukykyä koskevia tietoja voidaan pitää riittävinä. Oikeusaputoimistot eivät ole esittäneet tietoja palvelukyvystä, joten tietoja ei voi pitää riittävinä. Oikeusapuudistuksen seuranta- ja arviointitutkimus on kuitenkin aloitettu. Tuloksellisuuden analysoinnissa on edelleen kehittämistarvetta.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyyseissä ja tarkastettu laskenta-toimen ja tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä. Tarkastuksessa on tullut esille joitakin kirjanpidon ja muun laskennan sisäisen valvonnan puutteita, kuten menetelmäkuvausten valmistumisen viivästyminen ja puutteet kehittämishankkeista huolimatta kustannustietojen tuottamisessa, joiden suhteen oikeusministeriön on tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin.

Tarkastuksessa on muilta osin kiinnitetty huomiota kahteen valtionavustuspäätökseen, joihin ei oltu riittävän täsmällisesti kirjattu valtionavustuslain edellyttämiä valtionavun ehtoja. Sisäistä valvontaa tulee tarkastetulta osin kehittää.

TULOSTAVOITTEET HALLINNONALALLA JA HALLINNONALAN TOIMINTAKERTOMUS

Oikeusministeriön pääluokan ja lukujen yhteydessä esitettyjä tavoitteita on selkeytetty, mutta huomattavampaa kehitystä on kuitenkin havaittavissa oikeusministeriön talousarvion rakenteessa ja perusteissa vasta vuonna 2003. Oikeuspolitiikan strategiaa ja kehitysnäkymiä vuosiksi 2003-2012 linjaava asiakirja valmistui tilivuoden lopulla.

Kohdistamalla huomiota tulostavoitemenettelyn ja ohjauksen tasapainoisuuden varmistamiseen ohjausprosessin eri vaiheissa voidaan tuloksellisuutta edelleen vahvistaa. Laadullisia tavoitteita voidaan hanketasolta edelleen syventää. Tunnuslukujen luotettavuuden varmistamiseksi ennusteiden ja arvioiden tarkkuutta voidaan kehittää. Oikeusministeriön tilinpäätöksen tuloksellisuuden raportoinnissa virastojen tilivelvollisuutta tulee korostaa, mikä koskee erityisesti poikkeamia tulostavoitteista ja niiden analyysiä, jota voidaan toteuttaa nykyistä enemmän virastojen näkemysten pohjalta.

Huomiota tulee kiinnittää erityisesti kustannustietojen esittämiseen sekä siihen, että tavoitteiden kattavuutta voidaan lisätä myös tuottavuuden ja maksullisen toiminnan kannattavuustavoitteiden kohdalla.

Oikeusministeriön hallinnonalan toimintakertomus sisältää ministeriön tulostavoitteiden ja niiden toteutuman osalta pääasiassa samat tiedot kuin on esitetty oikeusministeriön tilinpäätöksen yhteydessä kuitenkin siten, että hallinnonalan toimintakertomus on koottu keskeisten painopistealueiden näkökulmasta. Hallinnonalan toimintakertomukseen on sisällytetty myös Rikosseuraamusviraston toimintaa, taloutta ja

maksullista toimintaa koskevat tiedot. Edellä mainitut tiedot on esitetty hallinnonalan toimintakertomuksessa oikein.

Hallinnonalan siirtomenojen käytön vaikuttavuudesta annettuja tietoja ei voida kaikilta osin pitää riittävinä.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTOLLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen oikeusministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2003 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt kustannuslaskennan kehittämiseksi siten, että ministeriön ja hallinnonalan virastojen taloudellisuuden kehityksestä voidaan esittää oikeat ja riittävät kustannustiedot.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja, KHT, JHTT

Jorma Heikkinen

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Oikeusministeriön kansliapäällikkö
Valtiokonttori